Բ· ՏԱՐԻ ԹԻՒ 541 ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ 21 ՀՈԿՏԵՄԲԵ 1885 (Ն· Տ·) 2 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 1885 23 ՄՈՒՀԱՐՐԻՄ 1303

40 ՓԱՐԱ

ՆԱՄԱԿ ԿԱՄ ՈՐ ԵՒ ԻՆՁ ԴՐՈՒԹԻՒՆ ՊԷՏՔ Է ՈՒՂՂԵԼ,
ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԳՐԻ
Գալաթիա, Նորատունկեան–խան

Direction du journal AREVELK
Noradounghian Han, Galata
CONSTANTINOPLE

Les annonces sont reçues à l'EASTERN AGENCY
Karakeuy, Déirmén han

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԳԻՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

40 ՓԱՐԱ

ԲԱԺԱՆԻՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ· Պոլսոյ համար տարեկան գահերեկան արձագ. 200
» » վեցամսեայ » » 100
» » երեք ամսեայ » » 50
Գաւառաց » եւ տեղական թղթատարով տարեկան » » 240
Գաւառաց համար եւ տեղական թղթատարով վեցամսեայ » » 120
Օտար երկիրներ, տարեկան ֆրանք 56
» » վեցամսեայ » 28

Գործ զրկուած յրագրաց գներք Տնօրէնութեան վրայ է; խմբագրութեան զրկուած նամակ կամ գրութիւն ետ չ'դրուիր։

ՓԱՆՈՒՅՄԱՆԵՐ ԿԸՆԴՈՒՆՈՒԻՆ
ԻՍԴԸՐՆ ԷՃԷՆԻ
Գոլթաղլըմբեան յիւռմէ, Գաւա–ւէյ, Տէյիրմէն–խան

Կ· ՊՈԼԻՍ
ՇԱԲԱԹ, 19 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆ

ՆՈՐ ՊԱՏԳԱՒՈՐԻՆ ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ

Երեք տարիներէ հետէ Ազգն զրաւեցնող գլխաւոր խնդիրը բնաւորութեան խնդիրները են։ Նախ, հոգեբոյս Ներսէս Մրբազանին կաթողիկոսական բնաւորութիւնն. ապա, Մեկբիսեդեկ Օրբազանին ընաւորութիւնն. յետոյ, Յարութիւն Պատրիարքին ընաւորութիւնն, որուն յաջորդեց Մակար կաթողիկոսին հաստատութիւնն։ Եւ Ազգ· ժողովը այս վերջին դէպքի նկատմամբ տակաւին իր որոշումը չտուած, ահա կը հրաւիրուի երուսաղէմայ նոր Պատրիարքի մ'ընտրութեան գործն։

Ըստ Սահմանադրութեան, Ս. Աթոռոյս Վանուց Մխիթարեանութիւնն եօթն ընտրելեաց ցանկ մը պատրաստեց։ Ասոնց մէջէն երեք ընտրելի որոշելու իրաւունքը Սահմանադրութիւնը կեդրոնական Վարչութեան խառն ժողովոյն կուտար· բայց Երուսաղէմի Վանուց կանոնագիրն, որ Սահմանադրութենէն եռքը չհնուած է, նոյն իրաւունքն ուս Միաբանութեան տուած լինելով, երկու ցանկերն ալ միանգամայն Երուսաղէմէն ստացան։ Խառն ժողովը հաստատեց այս ցանկեր, զորս պիտի հաղորդէ Ազգ· ժողովին։

Եօթնեանուն ցանկին մէջ կայ նախ Ա.Գնէ. Ս. Պոյաճեան Հօր անունն։—Ծնաւ Տեղապահ Եղնիկ Սրբազանին անունը կ'երեւի։ Ն. Գերապատուութիւն իր 55 տարեկան է. բնիկ Քարբերդցի է. 1872ին եպիսկոպոս ձեռնադրուած. վանքին մէջ զանազան տեսչական պաշտօններ վարած է, և անդամակցած է Տնօրէն Խորհրդոյն. Նուիրատուութեան պաշտօնով 4 տարի ալ ի Ռուսիա գըաստուած է։

Ապա կը յիշուի Ներսէսեան–եպիսկոպոս։ Բարբերդցի է· 55–60 տարեկան. եպիսկոպոս ձեռնադրուած է 1876ին. չատ տաճկաբան կը համարուի· Յոպպէի մէջ կալուածատիրութեան պաշտօն վարած է. Նմանօրինակ պաշտօնով մը ի Դահիրէ գտնուած է վանքին մէջ զանազան տեսչութիւններ վարած է, և Տնօրէն Խորհրդոյ անդամակցած է։

Ապա կուգայ Մատթէոս Եպիսկոպոս, Ս. Բարկիրցի· 45—50 տարեկան· կալուածոց տեսուչ եղած է ի Դահիրէ· Նոյն պաշտօնով նաև ի Դամասկոս գտնուած է· Վանքին մէջ ատենչի պաշտօն կը վարէր· Միաբանութեան անդամոց մեծագոյն մասն իւր աշակերտներն են· Սահակ վարդապետին հետ չորս տարիէ հետէ ի Ռուսիա կը գտնուի երուսաղէմի Պատուոյ բարձման համար հան դանակութիւն բնելու պաշտօնով։ Եգիպտոսի ազգայինք զինքը Աճապնորդ ընտրած են· բայց չուզեր երթալ։ Արտակարգ ուղղամիտ և համարձակաբան եկեղեցական մ'է։ Մօտերս առ Ս. Պատրիարք Հայրն ուղղեալ նամակ մը կը յայտներ թէ վանքին անմիջական ծառայութենէն դուրս պաշտօն չուզեր վարել· թէ չուզեր եպիսկոպոսանալ, և թէ չի կրնար վարուիլ Սահմանադրութեան համեմատ, «զոր չի սիրեր»։

Եօթնեանուն ցանկին մէջ յիշուած հինգերորդ ընտրելին է Սիմեան Սրազանը, որ իբր 35 տարեկան· բնիկ Կէդվէցի· առչակերտ մեծանուն Բուխանեց Պատրիարքին Երուսաղէմայ· Դէպորդ կաթողիկոսին առաջին տարին ձեռնադրուած է եպիսկոպոս։ Վանքին ծառայութեան մէջ ամեն գլխաւոր պաշտօնները վարած է, տեսչութիւն, տնտեսապետութիւն, չինուածապետութիւն, կալուածապետութիւն նալն։ Իբր 15 տարիէ հետէ Երուսաղէմի Վանքին Կ. Պոլսոյ ներկայացուցիչն է, Երուսաղէմատան Պետն, և փոխանորդ Պատրիարքին Երուսաղէմայ· Հին գլխով եկեղեցական մը, պահպանողական գաղափարներով, վերեւ յիշուած բոլոր Միաբաններուն պէս· բայց Վանքին չահուց անձնուէր, փորձառու, տնտեսագէտ, վարչագէտ, բանական օրէնսգէտ, և յարաբերութեանց մէջ գիւրաթեք և ճարտար, որ գիտէ լաւ վարուիլ մանաւանդ արիող իշխանութեանց հետ։

Ապա կուգան, Մրբազանութեան կրտսերագոյն անդամներէն, Ղեւոնդ Վրդ.—36 տարեկան. Գամալեցի տաճկարան և հաշուագէտ, որ Վանքին մէջ ուսումնական և հաշուական պաշտօններ վարած է և կը վարէ, նաև դանդաժութիւն Տնօրէն Խորհրդոյ։ Երբ աշխարհական էր, Կ. Պոլսոյ Պատրիարքարանին մէջ բարձրաստիճան պաշտօն մը վարած է։

Ի վերջոյ, կը յիշուի Սահակ Վրդապետ 36—38 տարեկան· Բարբերդցի· բոլոր վերեւ յիշուածներուն նման, գիւր կրթութիւնին ատացած է Վանքին մէջ, բայց յառաջագոյն ժամանակ մ'ալ! Կ. Պոլիս հնացած է։ Վանքին մէջ ուսումնական պաշտօններ վարած է· վերջերս Վանքին Լուսարարապետ ընտրուած է· բայց տակաւին ուխտն բրած չէ։ Զոյս տարիէ հետէ կը գտնուի ի Ռուսիա, նուիրակի պաշտօնով· Թուրքերէնն չի գիտեր։

Ազգ· ժողովը կոչուած է ահա այս եօթն անձերէ մին ընտրել Պատրիարք երուսաղէմայ· եօթնեանուն ցանկը ձգել է, այն իմաստով որ այն եօթնէ դուրս ոչ ոք կրնայ ընտրուիլ· Եգերտիոյ Առ. Նորդ Մխիթարեան Թորչն Սրբոյն ևս Երուսաղէմի Միաբան է· բայց ցանկին մէջ յիշուած չլինելով, չի կրնար ընտրուիլ· Իզմիրի Առաջնորդ Մելքիսեդեկ Սրբազան ևս Երուսաղէմի Միաբան էր, և նոյն Միաբանութեան մէկ կաւորագոյն անդամը։ Բայց Սահակ Պատրիարքութիւնը կը պահանջէ որ Երուսաղէմայ Պատրիարքն հօրէ մի հպատակ լինի, և անչուշտ այդ օրէնական արգելքին չբախելու համար է որ Միաբանութիւնը Ն. Գերապատուութեան անունը չէ գրած ցանկին մէջ։

Ի բաց առեալ Ա.մէն. Ս. Պատրիարք Հայրն և Գեր. Սիմէոն Սրազանը, մնացեալ հինգ ընտրելիք անձանօթ են ի Պոլսոյ մէջ։ Նոցա կենսագրութիւնը ստացուելուն ընտրութիւնը ևս աւելի դիւրացած կ'ըլլայ։ Ներկայացուելն Ազգ· ժողովոյն, և քիչ մը տեղեկութիւն ալ մեր վերեւ կրկնինք տալ։ Բայց կենսագրական ծանօթութեան մը վրայ հիմնուելով քուէ ներն ի տարկէ առ խարխափ կը տրուին աւելի համ նուազ, երբ ընտրելեաց անձերն իսկ ծանօթ չեն։

Այս պարագայից մէջ, զարմանալի է որ երեսփոխանաց մտքին մէջ վարժնում մը կը դիտուի արժանաւորագոյն ընտրելին գտնելու համար—Ամենք ևս ձգտութիւն լռածել կը կարծեն, առաջարկելով որ Ամէն. Ս. Պատրիարք Հայրն երուսաղէմի Պատրիարք ընտրուի։

Մեք այս կարծիքէ չենք։ Մեք համոզուած ենք թէ ազգ ս'չ թէ դրժուարութիւն մը կը լուծուի, այլ Ազգը նոր գժուարութեանց կը մատնուի։

Եւ նախ, Ամէն. Տ. Բարսեղիւն Ս. Պատրիարք Հայրն երուսաղէմայ Պատրիարք ընտրել՝ զն. Սրբազնութիւն Կ. Պոլսոյ Պատրիարքութենէն հանել է։ Արդ, ինչ պատճառ ուրիշ ս տրջցս Պատրիարք մը որ կ'ուզենք ունենալ բնաւրեալ զՏ. Բարսեղիւն Սրբազան, ճշգիւ նոյնպիսի Պատրիարք մ'ունեցած ենք։ Ն. Ամենապատուութիւն արդարացուցած է ինչ ակնկալութիւններ որ կը գրուէին իւր վրայ։ Ն. Սրբազնութիւն յայտնեցաւ Բ. Դրան հետ Ազգին յարաբերութիւններ բարւոքել կարդ մը կարեւոր խնդիրներ, որք առ կախ մնացած էին Կառավարութեան հետ, լուծեց, և նորանոր ծագած յարաբերական խնդիրներն ևս՝ ընարհիւ իրաց վրճանին այս կողմէ ստացած զգալի բարւօքման՝ չուտով կարգադրուելու կարող վիճակի մէջ դրաւ։ Ներքին գործոց մասին, օրն ի բուն Պատրիարքարանի մէջ է, և անդրալ կը հսկէ անձամբ Վարչութեան ամեն ճիւղերուն, զորս վերտին կարգի ու կանոնի դրաւ։ Իրրեւ ազգային Պատրիարք, իւր վրայ դրուած ամեն պարտականութիւնները խղճի մոտք կատարելէն զատ, անուրանալի է թէ եկեղեցականութեան մէջ կարգապահութեան նուիրած կապերն ամրապնդեց, և ազգային իշխանութիւնն բատ արժանւոյն յարգելի հանդիսացնելու համար, ազգաս և կրօնի ընծայք մը բանեց։ Անչուշտ տակաւին չատ բաներ կրնան ակնկալուիլ Պատրիարքէ մը բայց անվհատելի է թէ Ազգն ևս իւր կողմէ տակաւին բատ արժանւոյն չհնար գիր իւր Պատրիարքայ, և թէ սահմանադրական Պատրիարք մը ինքնին տմեն ինչ չի կրնար կատարել, երբ մանաւանդ նիւթական աջակցութիւն չգանէ Ազգէն։

Ահա ճշդիւ այսպիսի Պատրիարքի մը պէտք ունէինք հոգեբոյս Ներսէս Պատրիարքէն ետքն, և գտանք զայն, և կը վայելենք նորա պաշտօնավարութեան օգուտներն, և անչուշտ աւելի պիտի վայելենք, եթէ մեք ալ մեր կողմէ՝ ճանչնենք մեր ամենուս անհրաժեշտ պարտականութիւններն։ Այս իրողութեանց վրայ տարակոյս չկայ։ Եւ թափոխանութեան առաւր մեծամասնութիւնը միշտ ալեսին է որ իւր քուէսվ անպատճառ ընարութիւն մը չէր ըրած, և յօժարամիտ է ալակերտել Տ. Բարսեղիւն Ս. Պատրիարքին։ Այս պայմանաց մէջ, կը հարցունենք թէ ո՞չ ապահէն ազգային բան մը կը լինի նորընտիր Պատրիարքը հրաժարեցնել՝ երուսաղէմի Պատրիարք ընտրելով։ Ակներեւ է թէ չատ աւելի դիւրին է երուսաղէմի Պատրիարք մ'ընտրել քան Կ. Պոլսոյ։ Խօսքն անդամ չենք ըներ 5–600 ոսկւոյ նոր ծախքի մը, սէմ կեդրոնական Վնտուկը պարտ գատապարտուիլ Կ. Պոլսոյ նոր Պատրիարքի մ'ընտրութեան համար։ Թէեւ, այդ Վնտուկին ծանուցեալ կապուեցան մէջ, խնդրոյն չատ աննշան մի կողմը չէ այս։ Զանց կ'ընենք ս յիշել Պատրիարքական ընծայեցաց նորանոր մրցմանց անհաճոյ ազդեցութեան, ուր չաջողութեամբ լուծուիլ պիտի գատապարտուին, և նոր կուսակցութիւններ ու նոր կիրքերն, որք պիտի բուսնին ու պիտի ծագին այս առթիս։ Կը հարցունենք միայն թէ Ազգն ինչ պիտի խորհի իւր գործիչներու վրայ, երբ տեսնէ թէ նուազ, 3–4 տարիէն ալ Պատրիարք կը փոխեն ի՞նչ պիտի խորհի կաթոլիկական կառավարութիւնն· ինչ պիտի խորհին մեզ գրացի ժողովուրդներ՝ Հայոց այս փոփոխամտութեան վրայ։ Եւ հաշիւ է միթէ որ յաւիտեան նորանոր ընտրութեամբ զբաղելու գատապարտուինք։ Հերիք չէ միթէ ինչ որ այս երեք տարւոյ մէջ գործեցինք, կամ գոնց բրինք գործել, կաթոլիկական և պատրիարքական այն անվերջանալի ընտրութեանց երեսէն։ Ժամ է արդ որ վախինք ազգային գործակատարութեան այս անչահեկան գլխուն, և մեք զմեզ նուիրենք ազգային և ընկերային ներքին բարենորոգութիւններու։ Ուստի, կ'ըսենք առանց երկրայութեան, ս'չ միայն հարկաւոր չէ, այլ բացարձակապէս ՀԱՍԱԿԱՐ է Կ. Պոլսոյ նոր Պատրիարքի մ'ընտրութեան ինդիր յարուցանել, երուսաղէմի Պատրիարք ընտրելով զՏ. Ծարսեղիւն Պատրիարք։

Վստահ ենք թէ Ազգ· Երեսփոխանութեան լրջմտիտ և անհակառակելի մեծամասնութիւնն ևս այսպէս պիտի մտածէ, և Ն. Ամենապատուութիւն երուսաղէմի Պատրիարք ընտրելու կողմը չպիտի հակի։ Իսկ թէ Միացեալ մեր ընտրելիներէն զո՛վ պարտ է ընտրել վերջապէս, մեք յատուկ առձիարկ մը չունինք ներկայացնելու։ Մեք ընտրելի չունինք երուսաղէմի Պատրիարքութեան համար։ Երեսփոխանական մեծամասնութեան յրջմտութեան վրայ վստահութիւն ունինք թէ առեւել պարագայից մէջ լաւագոյն ընտրութիւնը կ'ընէ։ Իրրեւ սոսկ իրաւութիւն կը հասատտենք թէ, եօթնեանուն ցանկէն ետքը պատրաստեալ եռանուն ցանկին գլուխը կը գտնուի Գեր. Սիմէոն Սրբազան, և մտածելու տեղեկութիւն ունինք թէ առեւել պարագայից մէջ լաւագոյն ընտրութիւնը կ'ընէ։ Իրրեւ սոսկ իրաւութիւն կը հասատտենք թէ, եօթնեանուն ցանկէն ետքը պատրաստեալ եռանուն ցանկին գլուխը կը գտնուի Գեր. Սիմէոն Սրբազան, և մտածելու տեղեկութիւն ունինք թէ վանքին Միաբանութիւնը, Տ. Բարսեղիւն Պատրիարքէն եռքը, Ն. Գերապատուութեան ընտրելուն կը բաղձայ ամենէն աւելի։ Սիմէոն Սրբազան ընտրելի ցուցուած եպիսկոպոսաց մէջ ամենէն յարմարագոյնը կը համարուի։ Ակներեւ է թէ, չատ աւելի գիւրին է երուսաղէմի Պատրիարք մ'ընտրել քան Կ. Պոլսոյ։ Խօսքն անդամ չենք ըներ 5–600 ոսկւոյ նոր ծախքի մը, սէմ կեդրոնական Վնտուկը պարտ գատապարտուիլ Կ. Պոլսոյ նոր Պատրիարքի մ'ընտրութեան համար։ Թէեւ, այդ Վնտուկին ծանուցեալ կապուեցան մէջ, խնդրոյն չատ աննշան մի կողմը չէ այս։ Զանց կ'ընենք յիշել Պատրիարքական ընծայեցաց նորանոր մրցմանց անհաճոյ ազդեցութեան, ուր չաջողութեամբ լուծուիլ պիտի գատապարտուին ու նոր կիրքերն, որք պիտի բուսնին ու պիտի ծագին այս առթիս։ Կը հարցունենք միայն թէ Ազգն ինչ պիտի խորհի իւր գործիչներու վրայ, երբ տեսնէ թէ նուազ, 3–4 տարիէն պատրիարք փոխելու արդէն վարժ, նոր յառաջդիմութիւններ բրած են, և 3–4 տարիէն ալ Պատրիարք կը փոխեն ի՞նչ պիտի խորհի կաթոլիկական կառավարութիւնն· ինչ պիտի խորհին մեզ գրացի ժողովուրդներ՝ Հայոց այս փոփոխամտութեան վրայ։ Եւ հաշիւ է միթէ որ յաւիտեան նորանոր ընտրութեամբ զբաղելու գատապարտուինք։ Հերիք չէ միթէ ինչ որ այս երեք տարւոյ մէջ գործեցինք, կամ գոնց բրինք գործել, կաթոլիկական և պատրիարքական այն անվերջանալի ընտրութեանց երեսէն։ Ժամ է արդ որ վախինք ազգային գործակատարութեան այս անչահեկան գլխուն, և մեք զմեզ նուիրենք ազգային և ընկերային ներքին բարենորոգութիւններու։ Ուստի, կ'ըսենք առանց երկրայութեան, ս'չ միայն հարկաւոր չէ, այլ բացարձակապէս ՀԱՍԱԿԱՐ է Կ. Պոլսոյ նոր Պատրիարքի մ'ընտրութեան ինդիր յարուցանել, երուսաղէմի Պատրիարք ընտրելով զՏ. Ծարսեղիւն Պատրիարք։

Վստահ ենք թէ Ազգ· Երեսփոխանութեան լրջմտիտ և անհակառակելի մեծամասնութիւնն ևս այսպէս պիտի մտածէ, և Ն. Ամենապատուութիւն երուսաղէմի Պատրիարք ընտրելու կողմը չպիտի հակի։ Իսկ թէ Միացեալ մեր ընտրելիներէն զո՛վ պարտ է ընտրել վերջապէս, մեք յատուկ առձիարկ մը չունինք ներկայացնելու։ Մեք ընտրելի չունինք երուսաղէմի Պատրիարքութեան համար։ Երեսփոխանական մեծամասնութեան յրջմտութեան վրայ վստահութիւն ունինք թէ առեւել պարագայից մէջ լաւագոյն ընտրութիւնը կ'ընէ։ Իրրեւ սոսկ իրաւութիւն կը հասատտենք թէ, եօթնեանուն ցանկէն ետքը պատրաստեալ եռանուն ցանկին գլուխը կը գտնուի Գեր. Սիմէոն Սրբազան, և մտածելու տեղեկութիւն ունինք թէ վանքին Միաբանութիւնը, Տ. Բարսեղիւն Պատրիարքէն եռքը, Ն. Գերապատուութեան ընտրելուն կը բաղձայ ամենէն աւելի։ Սիմէոն Սրբազան ընտրելի ցուցուած եպիսկոպոսաց մէջ ամենէն յարմարագոյնը կը համարուի։ Ակներեւ է թէ, չատ աւելի դ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵԱՍՓԻՏԱՒԱՐԸ

ՀՈՐԻԶՈՆԱԿԱՆ ԵՒ ՈՍՏԱՅԱՆԱԿԱՆ ՏԵՍԱԿԱՆ ԵՒ ՊԱՏՄԱԿԱՆ

ԿԱՐՏԵՐ

ՀԱՒԱՔԱԾՈՅ ՓՈՔՐԱԳՐՈՎ, ՕՐԱՏՈՄԱՐ, ՇՈՒՇԱՆԱԿԱՐԴ, ՅՈՒՇԱՏԵՏՐԱԿԱՆ

ՇՈՒՐՋ ԵՐԿՐԱԳՈՒՆԵՐԻ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՔԱՐՏԵՍԻ ՀԵՂԻՆԱԿՈՒԹԵԱՄԲ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿՉՈՒԹԻՒՆ

ՎԱՐԴԱՊԵՏ ՀՈՎՀԱՆՆԷՍ ՏԷՐ-ՄԿՐՏՉԵԱՆ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ ՄԱՐՏԻՐՈՍԱՑ ԱՐՅԱՆԻ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՀՈՒՇԱՐՁԱՆԻՑ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱԳԻՏԱԿԱՆ ՀԱՆԴԵՍ

ՀՀՍՀ Գերագույն Սովետի նախագահության և ՀՀՍՀ Նախարարների սովետի պաշտոնական, գիտական, գրական և հասարակական-քաղաքական հանդես

Հրատարակվում է ամսական 2 անգամ

Հրատարակության տարեկան 24-րդ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱԳԻՏԱԿԱՆ ՀԱՆԴԵՍ

ՀՀՍՀ Գերագույն Սովետի նախագահության և ՀՀՍՀ Նախարարների սովետի պաշտոնական, գիտական, գրական և հասարակական-քաղաքական հանդես

Հրատարակվում է ամսական 2 անգամ

Հրատարակության տարեկան 24-րդ

ԵՐԵՎԱՆ

ՀՀՍՀ ԳԱ հրատարակչություն

1948

Ա. Ղազարյան — Ստալինյան ազգային քաղաքականությունը և ՀՍՀ տնտեսության զարգացումը 1

Ա. Ալեքսանդրով — Ստալինյան ազգային քաղաքականության հաղթանակը 13

Ա. Ղարիբյան — Ստալինյան ազգային քաղաքականության հաղթանակը և ՀՍՀ գրականության զարգացումը 23

Ա. Ղանալանյան — Ստալինյան ազգային քաղաքականության հաղթանակը և ՀՍՀ ժողովրդական կրթության զարգացումը 35

Ա. Ղազարյան — Ստալինյան ազգային քաղաքականության հաղթանակը և ՀՍՀ գիտության զարգացումը 45

Ա. Ղազարյան — Ստալինյան ազգային քաղաքականության հաղթանակը և ՀՍՀ առողջապահության զարգացումը 55

Ա. Ղազարյան — Ստալինյան ազգային քաղաքականության հաղթանակը և ՀՍՀ մշակույթի զարգացումը 65

Ա. Ղազարյան — Ստալինյան ազգային քաղաքականության հաղթանակը և ՀՍՀ ֆիզկուլտուրայի և սպորտի զարգացումը 75

Ա. Ղազարյան — Ստալինյան ազգային քաղաքականության հաղթանակը և ՀՍՀ ժողովրդական տնտեսության զարգացումը 85

Ա. Ղազարյան — Ստալինյան ազգային քաղաքականության հաղթանակը և ՀՍՀ ժողովրդական տնտեսության զարգացումը 95

Ա. Ղազարյան — Ստալինյան ազգային քաղաքականության հաղթանակը և ՀՍՀ ժողովրդական տնտեսության զարգացումը .....

չունեցը պատուատելով, կարելի է պաշտպանել զայն կառավարչական վարակումէն և անոնց միջոցաւ՝ նաեւ զմարդիկ։

— Ի Բարիզ, կ'առաջարկուի «Հանրապետական Ընկերակցութեան» մը կազմութիւն, երկիրը պատրաստելու համար 1789 ի Ֆրանսական Յեղափոխութեան հանդիսաւոր արժանապէս ոտնելու 1889 ին։ Այս խորհուրդը պաշտպանելու առթիւ, հանրապետական գլխաւոր թերթը, Թան, հոկտ. 27 մուտ հրատարակեց յօդուած մը, որ ընդհանուր ուշադրութիւն գրաւեր է։ Թան կը յիշեցնէ թէ 1789 ի Յեղափոխութիւնը չատ տարբեր չարժում մ'էր 1793 ի ժաքոպինեներէն, որ բռնապետութիւն էր սոսկ։ Ժաքոպինեութեան յաղթանակը նախաշաւիղ եղաւ Նապոլէոն Կայսրութեան հաստատման ի Ֆրանսա։ Թան կը զգուշացնէ երկրին Արմատականութեան ծայրայեղութեանց դէմ, որք 1885 ի ժաքոպինեներն են, և կրնան նմանօրինակ պատահանիներ բերել Ֆրանսայի գլխուն։ Թան այս նպատակաւ կը յորդորէ Ֆրանսացիները ի հաշտարար քաղաքականութիւն, փոխադարձ ներողամտութեամբ և թիզ առ թիզ զիրենք հաստատելով ի հանրապետական հողի մը վրայ, որ հասարակ լինի ամենքեան։

— Հարաւային Ամերիկայի մէջ, մանաւանդ Պրազիլիոյ Բիօ Կրանգէ Նահանգին մէջ, գերմանական գաղթականութիւն մը կազմելու համար, ի Գերմանիա Ընկերութիւն մը հաստատուած է, մէկ միլիոն մարք դրամագլխով։

— Պելճիոյ Լէոոպոլտ Թագաւորը, Քոնկոյի Նորակազմ Պետութեան Վեհապետն, այցելով Անվերսի Արուեստանոցները, յատուկ ուշադրութեամբ քննեց Քոնկոյէ բերուած բնիկ նիւթերն ու քերթերն։

— Անգլիոյ մէջ, բաժանումը կատարեալ կ'երեւի ի մէջ Ջոխտաւոր Հանրապետականաց, որոց գլուխն են Լորտ Հարթինկդըն, Ո. Կոշըն և Լորտ Տէրպի, և Արմատականաց, որոց գլուխն են Ո. Չեմպըրլէյն և Սըր Ջարլզ Տիլք։ Սոքա իրարու հակառակ բանախօսութիւններ ըրին։ Մինչ առաջինք գոհ են Ո. Կլատսթոնի ծրագրով, վերջինք ատելի յատկացեալ մաօք բարենորոգումներ կը պահանջեն։ Պահպանողականք չատ ուրախ են Ազատական բանակին այսպէս երկուքի բաժնուելէն։

— Ա.յժմեան Երեսփոխանութիւնը նոյմ 18 ին պիտի լուծուի, և թուականէս մինչեւ մէկ ամիս ընդհանուր ընտրութիւնք պիտի սկսին Անգլիոյ մէջ, նմանցարդ չտեսնուած չահագրգիռ պայմաններով։

—Կրէնֆէլ զօրավարը կը հեռագրէ թէ Ջիբրիանի մայրապետն, որ Մէհտիին ձեռքն ինկած էր, Օմտուրմանի բանակեղէն 16 օր յառաջ մեկնելով Ադրաի մը առաջնորդութեամբ, Ա.քաչէ հասած է, և սա տեղեկութիւնները տուած է Անգլիացւոց։

Թարդում գրեթէ պարապ է հիմակ։ Օմտուրմանի գիւղաքաղքը մեծ քաղաք մը դարձած է, և նոր տեսակ ուխտատեղի մ'եղած է։ Ադրաք յոյժ հեռաւոր վայրերէ կուգան Մէհտիին գերեզմանը պաշտելու։ Բազմաթիւ Տէրվիշք միասին կը պաշտօնավարին հոն։ Կան նաեւ չորս չոգենաւք, և նոր չոգենաւեր կը շինուին Թարդումի նաւարանին մէջ, ուր կ'աշխատին եգիպտացիներ։ Հեռագիր մը կը բան մինչեւ Պերպեր, որ Մէհտիականաց ձեռքն է։ Ուստեռ պահու է և սուղ, բայց զէնք և ռազմամթերք առատութեամբ կան։ Մէհտիական բանակն Օմտուրմանէն մեկնելով դէպ ի հիւսիս քալեց սեպտեմբերին, եւ Պերպերի եւ Բոռնօքոյի կողմերն իջաւ։ Սենաար, որ չարդ կը դիմադրէր, հոկտեմբերին ինկաւ Մէհտիականաց ձեռքն, որով այլ եւս եգիպտացի զօրագունդ չմնաց ի Սուտան։ Սենաարի եգիպտացի պահապան զօրքը պաշար գտնելու համար գաւրս եւլած լինելով, յանկարծակի յարձակումմ մը կրեց և գերեզաւ Ֆրանսայի մէջ 11 ամիս առաջ ուղեւոր ինկնելով և արդէն հիւանդ լինելով, մեռաւ, և մի քանի Արաբք աճապարեցին թաղել զնա։ Մայրապետն տեսեր է գերեզմանն, որ Օմտուրմանէ մէկ աւուր ճամբայ հեռի է։ Ֆրանսացին լամբադիո–թղթակից մ'եր 30 տարեկան, գեղադէմ։ Ադրեօք հըրաչակաւոր Օլիվիէ Բէ՚նն էր, այր ժամուան պարագայք խնդրող նիւթն եղաւ այնքան, և գաղտնիք մնացին Հիմակ ուրիշ Ֆրանսայի մը Մէհտիին յայտարդին խորհրդականութիւն կ'ընէ յՕմտուրման, ուր կը մնան գեռ երեք եւրոպացի մայրապետներ։ Եգիպտական ծառայութեան մէջ գտնուող եւրոպայի երկու սպայք, Սլատին պէյ և Լուդրէն պէյ, որք ի Սուտան երկար ժամանակ դիմադրեցէ յետոյ պերի ինկան Մէհտիին, չղթայակալ են միշտ Օմտուրման, Սինեօր Բուձձի Խռայլոյն հետ մէկտեղ։ Խարտումի զինարանը միշտ կը բանի։

—Կը տեսնուի Հապէշոյ Սպարապետ Ռաս–Ալուլալի տարած յաղթանակը Մաւսանցի արար ապստամբներուն վրայ, որոց ձեռքէն Հապէշք պաշտօն ունին ազատելու եգիպտացի պահակազօրքերն։

Ի Բաֆիզ հաժախմբեալ էին 6էն 9,000 Արաբք։ Հապէշք առաջին յարձակմամբ ճեղքեցին նոցա կարկերն, և մեծ մասը ջարդելով, ծեածեալ հալածեցին, որք ապա չկրցան Հապէշոյ դաշնակից Մաւսանցի ցեղերուն կողմէ, որք ճամբաները կը պահէին։ Ռաս–Ալուլա մնաց երկու օր ի Բաֆիզ։

Հռչակաւորն Օսման Տիկմա, որ քանի մը չաբաթ առաջ դիմադրած էր Անգլիական բանակներու, հալածական թերեւսաբէ բանակէն նուաճեցաւ։ Ինք և չատ մը Շէյխեր սպանուած գտնուեցան պատերազմի դաշտին վրայ։ Ա.յսպէս կը տեղեկագրէ Կրէնֆէլ անգլ. զօրավարը։

ԱՋԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐ

Կաթոլիկական Ցանձնաժողովը երկի իններորդ անգամ գումարուեցաւ ի Ղալաթիա, առենապետութեամբ Եսաւ Ֆեան Վաեմ. Տիզդան և Ֆէնտիի, և ի ներկայութեան մեստան անդամոց։ Բացակայ էին միայն Գեր. Խորէն Սրբազան և Տ.ր Թ/րեաթեան Էֆէնտի։ Իբր հինգ ժամ խորհրդակցութենէ յետոյ, յորում վերսին քննուեցաւ Ազգ. ժողովոյ մասուցանելի տեղեկագիրը զոր Մ'երեւմ Գալի Էֆէնտին պատրաստած էր Գեր. Իզմիրլեան Սրբազանին հետ խորհրդակցութեամբ, ծանձնաժողովոյ բոլոր անդամոց համաձայնութիւն անհնար լինելով, որոշուեցաւ որ երկու տեսչ կազմք մասուցանին Ազգ. ժողովոյ, մին մեծամասնութեան կողմէ, որ կ'առաջարկէ ընդունիլ Մակար Սրբազանի կաթոլիկոսութիւնն, և միւսը կ'առաջարկէ մերժել Մակար Սրբազանի կաթողիկոսութիւնն։ Ա.յս փոքրամասնութիւնը կը կազմէն Մ. Փափազեան, Մ. Ադրէգեան և Յ. Դուրգէն Էֆէնտիք միայն։ Մ. Պաղրիարք Հայրն հաւանած է մեծամասնութեան եզրակացութեան։ Ցանձնաժողովոյ եկեղեցական անդամներն ալ բացարձակ մերժման կողմը չեն։

Ցանձնաժողովոյն կրկին մասերը խնդրոյն լրջութիւնն և կենսական կարեւորութիւնն ի նկատ առնելով, որչափ և զատ տեղեկագրեր պիտի մասուցանեն առ Ազգ. ժողովն, սակայն դարձեալ համերաշխութեամբ գործելու համար յատնին Ազգ. ժողովոյ, ի նիստ պիտի գումարուին յառաջիկայ չորեքշաբթի առաւօտ, ժամը 4ին, ի Ղալաթիա, վերնայարկեայ խորհրդակցելու համար Ազգ. ժողովոյ առաջիկայ նստին վիճաբանութեանց ուղղութեան և եղանակին վրայ։

Ռուսական թերթերէն առնելով, հրատարակեցինք արդէն վեհ. Մակար Սրբազանի մեկնումն ի Տփղիս և եղած ընդունելութիւններուն կ'ավելացնենք այսու նաեւ լուսիցին հրատարակած է Ն. Վեհ. Սրբազնութեան լինելիք ընդունելութեան համար որոշեալ կարգն և արարողութիւնն։

Ա.յս նկարագիր հրատարակուած է Մակար Կաթողիկոսի ի Տփղիս ժամանելէն առաջ։

«Նկատելով որ հոկտեմբեր 9ին, աւուրն Հայոց Կաթողիկոսը Պաթում պիտի ժամանէ, Կասկասիոյ կառավարչական իւր կողմանէ խորհրդական Ամիրդովով ուղարկեց յիշեալ քաղաքը՝ դիմաւորելու զՆ. Վեհափառութիւն։

«Հոկտեմբեր 11 ի առաւօտեան ժամ 11 ին երբ ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Թիֆլիս մտնէ, երիվարուղղ կայարանի մօտ Ն. Սրբազնութեան ընդ առաջ պիտի ելլեն Թիֆլիսի զեր–նահանգապետն, ոստիկանապետը, քաղաքագլուխն և քաղաքային խորհրդ արանի անդամներն։ Ա.յստեղէն Կաթողիկոսը պիտի նստի հայ հոգեւոր դպրանոցի կողմէ պատրաստուած կառքի մէջ, որպ առջեւէն պիտի ընթանան 36 հեծելազօր, իսկ ետեւէն կառավարչապետի թափորը։

«Վեհ. Ն. Կաթողիկոսի կառքը կանգ պիտի առնու Ալէքսանդրեան պարկի մօտ Լազարեան և Կալաշ հիւրանոցներու միջեւ, ուր ն. Ամենապատուութիւն մեծ հանդիսի պիտի դիմաւորուի հայ հոգեւորականութիւնն, արուեստապետք իրենց գինանշաններով և փողոցներու երկու կողմերը շարուած պիտի լինին զինուորներ։ Երբ Պաթրիարք–Կաթողիկոսը դուրս կելլէ կառքէն, պիտի սկսի հանդիսաւոր թափորը մինչեւ վանքի Մայր Եկեղեցին։ Ա.յս թափոր պիտի անցնի Օրղելեան փողոցէն, Ներսիսեան ուսումնարանի մօտէն։

«Ա.յն օր երբ ամենայն Հայոց Կաթողիկոսն ընդունելի կառկասիոյ կառավարչապետ Դանդուկով–Կորսակով իշխանէն, փոխարքայական պալատի մեծ դահլիճին մէջ, համպուեաններ հագած պիտի ժողովուին քաղաքային բոլոր բարձրաստիճան պաշտօնատարք, զօրապետք, վարչութենց պետերն իրենց օգնականներով, Թիֆլիսի քաղաքագլուխը, քաղաքային խորհրդարանի անդամներն և յատկապէս հրաւիրեալ հայ հասարակութեան պատգամաւորները՝ պատուոյ անձերէ, պիւուերականներէ և քաղաքացիներէ կազմեալ։

«Պալատի մուտքին առջեւ կարգաւ կեցած պիտի գտնուին արուեստապետութեանց ներկայացուցիչները։

«Երբ Պաթրիարք–Կաթողիկոսն իր ուղեկից անձերով ընդունելութեան դահլիճը մտնէ և տեսակի կառավարչապետին հետ, Նորին Վսեմութեան յանձնարարութեամբ՝ քանի մը բարձրաստիճան անձինք սեղանի վրայէն կը վերցնեն կաթողիկոսական հանդերձ բարձրագոյն հրամարակը, զոր բարձրացան պիտի ընծայեսցնեն ընդհանուր հաւաքոյթեան Շէյխ–ի։ Երկրորդ բաժակը նուիրվեցաւ երկրի գլխաւոր կառավարչի կենաց և երջորդը Նորին Վեհափառութեան նորընծայ Ս. Պատրիարք–Կաթողիկոս Մակար կենաց։ Այսպէս առաջարկվեցան հիմնադիրների, պատուաւոր անդամների և այլոց կենաց բաժակներ խօսելեան ճառեր։ Խլեան Ամատունին իւր ճառում յանկութիւն յայտնեց, որ նոր կլերը չը գտնուի լոկ առեւտրական խօսակցութեանց և քննութեանց տեղ, այլ որ նորա անդամք այնտեղ կարենան գտնել և մտաւոր կերակուր ու ձեռք բերեն իրանց կարեւոր տեղեկութիւններ։ Այս ճառը համակրութեամբ ընդունվեցաւ։ Կլերը ունի և՝ գրադարան, որ առ այժմ բաղկացած է պարբերական հրատարակութիւններից։ Իսկ առաջիկայ յունվարից նա կ'ունենայ ռուսաց գրականութեան ընտիր երկասիրութիւնքն և կ'ստանայ վաճառականութեան, ձեռագործութեան և քաղաքական տնտեսութեան վերաբերեալ գրքեր ու տետրներ։ Կլերում կը լինեն ընտանեկան երեկոյներ, կոնցերտներ, դասախօսութիւնք և այլն։ Անդամութեան տարեկան վճարն է 12 ռուբլի, իսկ մինչև առաջիկայ յունվարը 6 ռուբլի։

(Մեծաս Հայաստան)

Նավսէ Աբաշչինի կը ծանուցանէ թէ Տփղիսի հայ դերասանական խումբն հոկտեմբեր 10էն սկսեալ պիտի չարունակէ կարգ մը հաչխան ներկայացումներ տալ։

Ա.ԶԴ. — Թատր Դիւղի Հոգաբարձութեան և Ազատան վարժարանի հրաժարեալ տեսչութեան միջեւ ծանուցեալ խնդրոյն նկատմամբ թէր ու պէմ կարծիքներ յայտնող նամակներ կը հասնին հետզհետէ խմբագրութեանս։

Կը փութանք միանգամ ընդ միշտ յայտնել թէ այդ խնդիրն մեզ համար փակուած կը նկատուի, հետեւաբար անոր վերաբերեալ ոչ և է նամակ կամ յօդուած չենք կրնար հրատարակել այսուհետև։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Առեւտրական Նախարարութեան վիճակագրական գիւանի տնօրէն Մաքմուտ Նէտիմ պէյ՝ Պէլգրատի օսմանեան դեսպանատան առաջին քարտուղար անուանեցաւ։

Նախարարապետ Թորֆոդրդն ոտաւոր յարտասուոր նիստ պիտի գումարի ներկայ պարագայից վրայ խորհրդակցելու համար։

Պէլգրատի օսմանեան դեսպանատան առաջին քարտուղար Մահմուտ Նէտիմ պէյ և Լօնտրայի օսմանեան ընդհանուր հիւպատոս Էմին էֆէնտի, յառաջիկայ չարաթ օր իրենց պաշտօնատեղիները կ'ուղեւորուին։

Երէկ ծանուցինք թէ Բարձր. Մեծ–Եպարքոսն և Ասլտան գործոց վեհ նախարարն կիրակի օրը Կայս. Պալատ հրաւիրուելով մինչեւ գիշեր անդ աշխատած են։ Թուէէ կը ծանուցանէ թէ նոյն օրը Դատական նախարար Վսեմ. Մերվեր փաշա եւս Կայս. Պալատ հրաւիրուելով խորհրդակցութեան մասնակցած է, յետ որոյ յիշեալ նախարարք Բարձր. Մեծ–Եպարքոսի ապարանքն երթալով մինչեւ առաւօտ աշխատած են։ Ա.յս խորհրդակցութիւնք կը վերաբերին Դեսպանախորհրդոյ մէջ քննուելիք խնդրոյն։

Դեսպանախորհրդոյ հրաւիրագրերը գեռ ղրկուած չեն, բայց կը յուսացուի թէ այսօր կը ղրկուին։

Երեկն Թաղապետութեան առաջին չրջանակի գանձապետ Համտի պէյ, Հանգստեան թաղակի վարչութեան օգնական գանձապետ պիտի անուանի։

Աւստրիական կառավարութիւնը Ֆրանչ Եոզեֆի երրորդ կարգի պատուանշանը չնորհեց Սելանիկի Ծովային Հրամանատար Համի Արիֆ պէյի։

Հէյէտ կը ծանուցանէ թէ Բազդատութիւնը մտադիր է չնչել թաղապետական չրջանակաց մի քանիներն և պարապ մնացած չրջանակները միացնել մօտականերուն վրայ աւելցնել։

Ա.յսօրնի կուսակալ Խորիլ Բիզմամ փաշա ժամերս քննական պատմ մը պիտի ընէ իր հաւատարմութեան ներքև գանուած գաւառաց մէջ, և ի բացակայութեան նորին, կեդրոնական կառավարիչ Բաղիպ փաշա փոխանորդած պիտի վարէ կուսակալի պաշտօնը։

Եգիպտական լրագրիք կը ծանուցանեն թէ Բ. Դուռը մերժած է բոլոր այն որոշումներն որք արուած էին կղզւոյն երեսփոխանական ժողովոյ կողմէ՝ ներկայ տարւոյ եբմատցոյցի ծախսուց նրկատմամբ։ Հետեւաբար եբմատցոյցը վաւերացուեր է անցեալ տարւոյ եբմատցոյցի հիման վրայ, որոշուելով միանգամայն որ մինչեւ ցարդ և այսուհետեւ յատկի գումարք յատկացուին հանրային կրթութեան, այնպես որ այս գումար որ 1,000,000 դրուսանմանած է ժողովոյ կողմէ 1,500,000 դրուշի բարձրացուի։ Բ. Դուռն արուեստիւն տուեր է նաև որ կղզւոյն վարչութիւնը փոխառութիւն մը կրնէ ներկայ տարւոյ եբմատցոյցի բացը գոցելու համար, պայմանաւ սակայն որ այդ փոխառութիւն աւելի չլինի քան մինչ որ տոկոսիւք պիտի կրնայ վճարուիլ հանգարտ յառաջիկայ տարւոյ եբմատցոյցի առաւելութեամբ։

Ա.ժանիմաքայէն հոկ. 17 թուով կը գրեն առ Հէյէտ։

Աբեւելեան Բումէլիի Հաւքէօյի կառավարիչն հետեւեալ չրջաբերականն ուղղած է իր չրջանակի մէջ գտնուող բոլոր կառավարչաց և պլոց։

«Աբդըլհամիտ Ա. Խլճանի վարչութեան պատուիրակին հրամանաւ կը ծանուցանեմք թէ, ամեն անոնք որք պիտոյից համար միայն կերեւին չուխաներու և փողոցներու մէջ։ Ուրեմն օրերն ալ մղկիթներու չուրջը կը համախմբուին։

Եամաղլուի հանդէսով գտնուող սահմանապլոյ կէտերը զինուորական իշխանութեանց մասնաւոր ուշագրութեան առարկայ են։

Ա.յստեղ որոշ տեղեկութիւն մը չունինք այն դէպքերու և անցից մասին որք, ըստ տեղեկութեան թէրք լրագրաց թղթակիցներուն, ամեն օր տեղի կունենան յայնկոյս սահմանագլխոյն։ Սակայն առհասարակ կը հիմնանք ձեր պատուոյ ակնոց թղթակիցներու փոյթն երեւակայութեան վրայ։

Վեհ. Մուխթանը վերջերս ուղ քաղաքացիներ խնդրած լինելով Նիքօլա Իշխանէն, կայս. պալատան ծառայութեան յատկացուելու համար, յիշեալ քարտուղարք մայրաքաղաքս հասան քանի մ'օր առաջ և իրենց յատկացեալ պաշտօնի գլուխ անցան։

Ա.լէքսանդրիայէն կը գրեն թէ չատ հաւանական է որ Սըր Ուոլֆ Հարթ և առաջ վարչային խնդիրներով միայն զբաղի յեգիպտոս, իսկ բանակի կազմակերպութեան գործն յորմարագոյն ժամու մը պիտի թողուի, քանի որում կայս. կառավարութիւնն այս միջոցիս չկրնար օսմանեան ոգւոյներ ղրկել յեգիպտոս, ցորչափ Բումէլիի խնդիրը չկարգադրուի։

Պարապմտութիւնը չրջաբերական մ'ուղղելով Ա. Բ. Դ. Դ. և Ե. զօրաբանակաց չրջանակներու մէջ գտնուող գաւառաց կուսակալներուն, հրամայեց իր ղէն կոչել պահեստի վիրկին զօրքերն, որք առաջին հրամանին պատրաստ պիտի գտնուին պատերազմի։ Անցեալ չաբաթէն ի վեր գադրած է զօրաց առաքումն ի Տէ Է–Ադաճ։ Ա.յս վերջին օրերս ճանրայ հանդող զօրքերը կը զրկուին ի Սելանիկ և ի Բրէվէզա։

Կրետէի լրագիրք կը ծանուցանեն թէ Բ. Դուռք մերժած է բոլոր այն որոշումներն որք արուած էին կղզւոյն երեսփոխանական ժողովոյ կողմէ՝ ներկայ տարւոյ եբմատցոյցի ծախսուց նրկատմամբ։ Հետեւաբար եբմատցոյցը վաւերացուեր է անցեալ տարւոյ եբմատցոյցի հիման վրայ, որոշուելով միանգամայն որ մինչեւ ցարդ և այսուհետեւ յատկի գումարք յատկացուին հանրային կրթութեան, այնպես որ այս գումար որ 1,000,000 դրուսանմանած է ժողովոյ կողմէ 1,500,000 դրուշի բարձրացուի։ Բ. Դուռն արուեստիւն տուեր է նաև որ կղզւոյն վարչութիւնը փոխառութիւն մը կրնէ ներկայ տարւոյ եբմատցոյցի բացը գոցելու համար, պայմանաւ սակայն որ այդ փոխառութիւն աւելի չլինի քան մինչ որ տոկոսիւք պիտի կրնայ վճարուիլ հանգարտ յառաջիկայ տարւոյ եբմատցոյցի առաւելութեամբ։

Ա.ժանիմաքայէն հոկ. 17 թուով կը գրեն առ Հէյէտ։

Աբեւելեան Բումէլիի Հաւքէօյի կառավարիչն հետեւեալ չրջաբերականն ուղղած է իր չրջանակի մէջ գտնուող բոլոր կառավարչաց և պլոց։

«Աբդըլհամիտ Ա. Խլճանի վարչութեան պատուիրակին հրամանաւ կը ծանուցանեմք թէ, ամեն անոնք որք պիտոյից համար միայն կերեւին չուխաներու և փողոցներու մէջ։ Ուրեմն օրերն ալ մղկիթներու չուրջը կը համախմբուին։

Եամաղլուի հանդէսով գտնուող սահմանապլոյ կէտերը զինուորական իշխանութեանց մասնաւոր ուշագրութեան առարկայ են։

Ա.յստեղ որոշ տեղեկութիւն մը չունինք այն դէպքերու և անցից մասին որք, ըստ տեղեկութեան թէրք լրագրաց թղթակիցներուն, ամեն օր տեղի կունենան յայնկոյս սահմանագլխոյն։ Սակայն առհասարակ կը հիմնանք ձեր պատուոյ ակնոց թղթակիցներու փոյթն երեւակայութեան վրայ։

Նախարարապետ Պ. Տէլիեանի առաջին քարտուղար Պ. Տիրաքեան ոտաւոր